

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าทุก ๆ ด้านนั้น จำเป็นที่จะต้องอาศัยกำลังคนที่มีประสิทธิภาพ มีความรู้ความสามารถ ความเฉลียวฉลาด และความประพฤติดี แต่กำลังคนที่มีประสิทธิภาพดังกล่าว จะต้องอาศัยการศึกษามากที่สุดดังกล่าวที่ว่า "การศึกษาคือเครื่องมืออันสำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาประเทศในด้านเศรษฐกิจ ในด้านการเมือง หรือในด้านสังคมและวัฒนธรรม เพราะว่า การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวต้องอาศัยกำลังคน เป็นปัจจัยอันสำคัญและกำลังคนจะมีประสิทธิภาพเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา" ¹

ในรายงานการวิเคราะห์เอกสาร และสถิติทางการศึกษาได้อ้างถึง คำพูดของ ปู่ย อิงภากรณ์ ซึ่งกล่าวพอสรุปได้ว่า ถ้าเราไม่สามารถจ่ายเงินเพื่อการศึกษาได้ก็ไม่สามารถจ่ายเงินไปใช้สำหรับเรื่องอื่น เพราะปัญหาอื่น ๆ เช่น ภัยคอมมิวนิสต์ อันธพาล อาชญากรรมร้ายรุนแรง การปกครองระบอบประชาธิปไตย หรือแม้แต่ปัญหาเศรษฐกิจ และผลผลิตต่ำ ปัญหาเหล่านี้จะป้องกันไม่ได้ ถ้าเราไม่ยอมลงทุนในสิ่งที่ประเสริฐที่สุดก่อน ²

---

¹สมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย, "การปฏิรูปการศึกษา," ใน รายงานคณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พัฒนาพานิช, 2518), หน้า 6.

²กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, "การศึกษาวิถีทางและโอกาสทางการศึกษาของประชาชน" ใน รายงานจากการวิเคราะห์เอกสารและสถิติทางการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : แผนกช่างพิมพ์โรงเรียนสารคดีช่างพระนคร, 2512), หน้า 3.

และสง่า คามาพงษ์ กล่าวว่า "ทรัพยากรที่สำคัญของชาติไม่ได้อยู่ที่ข้าว แร่ดีบุก ทองคำ หรือน้ำมัน แต่คนต่างหากที่เป็นทรัพยากรของชาติที่มีค่ามากที่สุดเหนือสิ่งอื่นใด การที่จะพัฒนาประเทศให้เจริญทัดเทียมกับอารยประเทศนั้น จำเป็นจะต้องพัฒนาคนก่อนสิ่งอื่นใด หากชาติยังเต็มไปด้วยประชากรที่คอยคุณภาพ ทางรัฐก็จะประสบความล้มเหลวในการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน" ¹

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการศึกษาคือเครื่องมือที่จำเป็นและสำคัญในการพัฒนาคนให้เป็นพลเมืองดีของชาติ การศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาภาคบังคับที่รัฐจัดเตรียมพลเมืองของประเทศ ให้ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียน จากสถิติการศึกษาระดับประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ปรากฏว่า มีโรงเรียน 33,324 โรง ครู 316,912 คน นักเรียน 7,383,012 คน ² จะเห็นได้ว่า มีเด็กในวัยประถมศึกษาเป็นจำนวนมากที่จะต้องได้รับการส่งเสริมพัฒนาการให้เจริญงอกงามทุกด้าน คือทั้งทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งทั้งสี่ด้านนี้ไม่อาจจะแยกออกจากกันได้โดยเด็ดขาด³

การจัดการศึกษาในประเทศใดก็ตามจะไม่สำเร็จลุล่วงไปตามที่กำหนดไว้ ถ้าไม่มีหลักสูตรเป็นโครงการ และเป็นแนวทางในการให้การศึกษา ⁴ การศึกษาจึงได้

¹สง่า คามาพงษ์, "เด็กไทยอนาคตของชาติที่กำลังร้อนาอกต," สยามรัฐ (23 มกราคม 2523) : 8.

²สำนักงาน คณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ, กองสถิติและวิเคราะห์ภาวะการศึกษา สถิติการศึกษาระดับประถมศึกษา 2521 (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท. , 2522), ไม่ปรากฏหน้า.

³สมประสงค์ ปิ่นจินดา, น้อมฤดี จอหงษ์ และศิริรัตน์ เจริญศักดิ์, คู่มือการศึกษาวิชาพัฒนาการเด็ก (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิฆเนศ, 2516), หน้า 5.

⁴สุมิตร คุณานุภกร, หลักสูตรและการสอน (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2518), หน้า 2.

พยายามปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมอยู่เสมอ เพื่อให้ความรู้ ปहुคณงทศนคคค กำนบม และ
 วัฒนาญเรียนในทุกคานให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้¹ ปัจจุบัน
 การศึกษาระดับประถมศึกษา กำลังใช้หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 โดยมีจุดมุ่ง-
 หมายเพื่อให้เด็กเป็นคนดี มีความรู้ และมีฝีมือพอที่จะเข้ามาหาเลี้ยงชีพได้ มีความสุขความ
 พอใจตามฐานะ และมีสภาพความเป็นอยู่ และสำนึกในความสำคัญของการอยู่ร่วมกันและ
 ปฏิบัติต่อกัน เพื่อให้เกิดความสงบสุขแก่ตนเองและสังคม² การนำหลักสูตรไปจัดการ
 เรียนการสอนเพื่อตอบสนองต่อจุดมุ่งหมายดังกล่าว สุมน อมรวิวัฒน์ ได้เสนอแนะว่า
 ควรมีการอบรมครู และแจกจ่ายเอกสารหลักสูตรให้เพียงพอ ผู้บริหารควรทำความเข้าใจ
 ในเรื่องการใช้หลักสูตร จัดหนังสือเรียนใหม่เพียงพอ จัดใหม่แหล่งบริการทางสื่อการสอน
 มีการนิเทศและติดตามผลการอบรม และสิ่งสำคัญที่สุดคือ ครูจะต้องเปลี่ยนพฤติกรรมการ
 สอน³ ในเรื่องของการสอนนี้ กรมวิชาการได้เสนอแนวทางในการใช้หลักสูตรไว้ว่า ครู
 และนักเรียนควรร่วมกันดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีเด็กเป็นศูนย์กลางของความสนใจ
 ครูควรเป็นผู้ดำเนินการให้กิจกรรมเป็นไปในแนวทางตามที่แผนการสอนและคู่มือเสนอแนะ
 ไว้ และให้เด็กเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ มากที่สุด⁴

¹ เรื่องเดียวกัน.

² กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, แนวทางการใช้หลักสูตรประถมศึกษา
พุทธศักราช 2521 (กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2522), หน้า 2.

³ สุมน อมรวิวัฒน์, "หลักสูตรประถมศึกษา : ความหวังที่จะไม่สูญสลาย,"
 [ม.ป.ท., ม.ป.ป.] , (อัครสำเนา), หน้า 1 -6.

⁴ กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, แนวทางการใช้หลักสูตรประถมศึกษา
พุทธศักราช 2521, หน้า 7.

จากความพยายามในการที่จะให้การเรียนการสอน ดำเนินไปโดยบรรลุจุดมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์ของหลักสูตรนั่นเอง จึงได้มีการนำเอานวัตกรรมทางการศึกษาเข้ามาใช้ เพื่อช่วยครูให้สอนอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นวัตกรรมทางการศึกษาที่นำเข้ามาใช้ ในวงการศึกษามีหลายเรื่อง เช่น การเรียนไม่แบ่งชั้น (Non Graded School) การเรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป (Programmed Text Book) เครื่องสอน (Teaching Machine) เครื่องคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Assisted Instruction) ชุดการเรียนสำเร็จ (Learning Package) การสอนเป็นคณะ (Team Teaching) การจัดโรงเรียนในโรงเรียน (School Within School) ศูนย์การเรียน (Learning Center) การปรับปรุงการสอนสามขั้น (Instructional Development in Three Phases) การจัดการการสอนแบบยืดหยุ่น (Flexible Scheduling) มหาวิทยาลัยเปิด (Open University) การสอนทางวิทยุทางโทรทัศน์ การสอนทางไปรษณีย์¹ และห้องปฏิบัติการเคลื่อนที่ (Mobile Laboratories)²

อย่างไรก็ตามถึงแม้จะได้มีการนำเอาเทคโนโลยีการต่าง ๆ เข้ามาช่วยครู แต่ครูเป็นจำนวนมากก็ยังมีเวลาน้อย งานมาก ครูสอนหนัก เพราะครูคนเดียวกันต้องสอนนักเรียนเป็นจำนวนมาก โรงเรียนประถมศึกษาเป็นจำนวนมาก มีครูไม่พอ โดยเฉพาะโรงเรียนในชนบททางไกล โรงเรียนเหล่านี้ นอกจากครูไม่พอแล้ว ครูที่ ๆ เก่ง ๆ ก็ไม่ไปสอน ครูที่ครูเก่งมักจะสอนตามโรงเรียนประถมศึกษาในตัวเมือง ทำให้คุณภาพของ

¹คณะนิติปรัชญาโท เทคโนโลยีทางการศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, เทคโนโลยีทางการศึกษา : สื่อการสอนและนวัตกรรมทางการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เจริญวิทยการพิมพ์, 2511), หน้า 96 - 98.

²เมธี อุมุท, "คู่มือในการนำเทคโนโลยีมาช่วยปรับปรุงคุณภาพของการศึกษาในระดับประถมศึกษา," ใน บทความเทคโนโลยีทางการศึกษา (มหาสารคาม : ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, ม.ป.ป.), หน้า 17 - 20.

การศึกษาต่อลง¹ ฉะนั้นจึงเกิดมีโครงการวิจัยเชิงทดลองชั้นโครงการหนึ่ง ซึ่งมีเป็น
 นวัตกรรมการศึกษาโครงการหนึ่งที่พยายามจะช่วยครูแก้ปัญหาในเรื่องนี้ โครงการนี้มีชื่อ
 ว่าโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน หรือ RIT ซึ่งย่อมาจากคำว่า Reduced
 Instructional Time โครงการนี้เป็นโครงการที่ศูนย์นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการ-
 การศึกษา (INNOTECH) อันเป็นศูนย์หนึ่งขององค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวัน-
 ออกเฉียงใต้ (SEAMEO) ได้วางแผนทางและดำเนินงานนี้ร่วมกับกรมสามัญศึกษาไบ-
 นามกระทรวงศึกษาธิการ โดยได้รับความช่วยเหลือในด้านการเงินเพื่อดำเนินการจาก
 รัฐบาลสหรัฐอเมริกา โครงการนี้เป็นโครงการวิจัยเชิงทดลอง มีระยะเวลาดำเนินงาน
 2 ½ ปี ซึ่งเริ่มตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2519 ถึงเดือนมีนาคม 2522 และได้รับทุนจาก
 กรมสามัญ กระทรวงศึกษาธิการให้ดำเนินการต่อเนื่องอีกจนถึงเดือน มิถุนายน 2523
 มีเขตโครงการใน 5 จังหวัด ของ 2 เขตการศึกษา คือจังหวัดลพบุรี สระบุรี ช่างบรี
 (ในเขตศึกษา 6) และจังหวัดนครราชสีมา และชัยภูมิ (ในเขตศึกษา 11) มีสำนัก
 งานโครงการตั้งอยู่ที่โรงเรียนเมืองใหม่ (ชลอราชมุขรังสรรค์) อำเภอเมือง จังหวัด
 ลพบุรี²

หลักการของโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน (Project RIT) ที่
 ต้องการที่จะทดลองหาวิธีการที่จะลดเวลาในการสอนของครูลงจากปกติ และให้สัมฤทธิ์ผล
 ในการเรียนของนักเรียนดีขึ้น หรือไม่ต่ำกว่าเดิม³ และเวลาในการสอนที่ลดลงนี้
 สามารถนำไปใช้ในเรื่องอื่น ๆ ได้ เช่น เตรียมการสอน ช่วยเด็กเป็นรายบุคคลหรือสอน

---

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 16.

² อาคม จันทสุนทร, "โครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน," ใน อุทเวลา
การสอน : นวัตกรรมที่น่าสนใจ, อาคม จันทสุนทร และเชาวลิต ชำนาญ, บรรณาธิการ
 (ลพบุรี : โรงพิมพ์ทัศนโกศลการพิมพ์, 2521), หน้า 1-3.

³ เรื่องเดียวกัน.

ซ่อมเสริม อย่างไรก็ตามได้มีข้อสังเกตจากผู้สนใจในงานของโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน (Project RIT) นั้นว่า โครงการนี้จะพยายามช่วยให้ครูลดเวลาการสอนโดยพยายามใช้สื่อการสอนต่าง ๆ เข้าช่วย การให้นักเรียนได้เรียนจากสื่อการเรียนนี้อาจจะเป็นเหตุทำให้สภาพความสัมพันธ์ทางสังคมของนักเรียนเสียไปได้

ผู้วิจัยคิดว่าข้อสังเกตดังกล่าวไม่น่าจะเป็นไปได้ ตรงกันข้าม ผู้วิจัยคิดว่าการเรียนจากสื่อการเรียนดังกล่าว น่าจะช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ทางสังคมของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น ด้วยเหตุผลสองประการคือ ประการแรก เนื่องจากครูใช้เวลาในการสอนน้อยลง ครูก็จะมีเวลาที่จะช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคลมากขึ้น ซึ่งควรจะทำให้ครูกับนักเรียนมีความสัมพันธ์กันมากขึ้นด้วย อีกประการหนึ่ง การเรียนจากสื่อการสอนและวิธีการที่โครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน (Project RIT) ใช้ เช่น ให้นักเรียนสอนกันเอง เรียนเป็นกลุ่ม และประกอบกิจกรรมการเรียนร่วมกัน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ล้วนเป็นวิธีการที่มีส่วนส่งเสริมความสัมพันธ์ทางสังคมของนักเรียนทั้งสิ้น

ผู้วิจัยเชื่อว่าโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน (Project RIT) นี้ นอกจากจะสามารถลดเวลาการสอนของครู และให้นักเรียนมีสัมฤทธิ์ผลในการเรียนเร็วขึ้นหรือไม่ต่ำกว่าเดิมแล้ว ยังจะช่วยในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และความสัมพันธ์ทางสังคมของนักเรียนอีกด้วย แต่ปรากฏว่า โครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน (Project RIT) ไม่ได้ศึกษาในเรื่องสภาพความสัมพันธ์ทางสังคมของนักเรียนโดยตรง การวิจัยมุ่งไปที่ถนัดวิธีการเรียนการสอน และผลิตสื่อการเรียนให้นักเรียนได้เรียนด้วยตนเองได้ โดยครูเข้าไปช่วยน้อยที่สุด ดังนั้นทั้งผู้วิจัยและโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน (Project RIT) จึงไม่สามารถยืนยันความเชื่อนี้ได้ หากได้มีการศึกษาสภาพความสัมพันธ์ทางสังคมของนักเรียนที่เรียนตามหลักการของโครงการนี้แล้ว และได้รับการยืนยันจากผลการวิจัยว่า นอกจากโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน (Project RIT) จะสามารถลดเวลาการสอนของครูและเพิ่มสัมฤทธิ์ผลในการเรียนของนักเรียนแล้ว ยังสามารถช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมของนักเรียนเป็นอย่างดีอีกด้วย นวัตกรรมนี้

ก็จะเป็นนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้ช่วยเพิ่มปริมาณและคุณภาพในการวัด การศึกษาให้แก่ปวงชน หากผลการวิจัยไม่ยืนยันว่า โครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน (Project RIT) ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมของนักเรียนก็จะเป็นข้อกีดและ แนวทางแก่ทางโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน (Project RIT) ต่อไปว่าควรจะ หาทางขจัดจุดบกพร่องนี้ได้อย่างไร เพราะถ้าครูใช้เวลาสอนน้อยลง ถึงแม้สัมฤทธิ์ผลในการ เรียนของนักเรียนดี แต่สภาพความสัมพันธ์ทางสังคมของนักเรียนไม่ดีก็จะเป็นจุดอ่อน ทำให้ นวัตกรรมนี้มีขอบเขตจำกัด

ในฐานะที่ผู้วิจัยเคยร่วมงานวิจัยเชิงทดลองกับโครงการส่งเสริมสมรรถภาพ การสอน (Project RIT) มีความเกี่ยวข้อง และสนใจในเรื่องสภาพความสัมพันธ์ทาง สังคมของนักเรียน จึงคิดทำการวิจัย เพื่อค้นหาคำตอบ และขอผู้มาช่วยส่งเสริมหรือปรับ-ปรุงโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน (Project RIT) นี้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพความสัมพันธ์ทางสังคมของนักเรียนในห้องเรียนแบบ RIT และห้องเรียนแบบธรรมดา
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพความสัมพันธ์ทางสังคมของนักเรียนในห้องเรียน แบบ RIT และห้องเรียนแบบธรรมดา
3. เพื่อเปรียบเทียบฐานะทางสังคมนิตระหว่างนักเรียนในห้องเรียนแบบ RIT และห้องเรียนแบบธรรมดา
4. เพื่อเปรียบเทียบฐานะทางสังคมนิตระหว่าง
  - 4.1 นักเรียนชายและนักเรียนหญิงในห้องเรียนแบบ RIT
  - 4.2 นักเรียนชายและนักเรียนหญิงในห้องเรียนแบบธรรมดา
5. เพื่อเปรียบเทียบฐานะทางสังคมนิตระหว่าง
  - 5.1 นักเรียนชายในห้องเรียนแบบ RIT กับนักเรียนชายในห้องเรียน

แบบธรรมดา

5.2 นักเรียนหญิงในห้องเรียนแบบ RIT กับนักเรียนหญิงในห้องเรียน

แบบธรรมดา

5.3 นักเรียนชายในห้องเรียนแบบ RIT กับนักเรียนหญิงในห้องเรียน

แบบธรรมดา

5.4 นักเรียนหญิงในห้องเรียนแบบ RIT กับนักเรียนชายในห้องเรียนแบบ

ธรรมดา

6. เพื่อศึกษาลักษณะของนักเรียนที่มีฐานะทางสังคมมีคิสูง และต่ำในห้องเรียนแบบ RIT และห้องเรียนแบบธรรมดา

สมมติฐานของการวิจัย

1. ค่าการกระจายการเลือกจากแบบทดสอบสังคมมีคิของนักเรียนในห้องเรียนแบบ RIT สูงกว่านักเรียนในห้องเรียนแบบธรรมดา
2. ฐานะทางสังคมมีคิของนักเรียนในห้องเรียนแบบ RIT และนักเรียนในห้องเรียนแบบธรรมดาแตกต่างกัน
3. ฐานะทางสังคมมีคิของ
  - 3.1 นักเรียนชายและนักเรียนหญิงในห้องเรียนแบบ RIT ไม่แตกต่างกัน
  - 3.2 นักเรียนชายและนักเรียนหญิงในห้องเรียนแบบธรรมดาแตกต่างกัน
4. ฐานะทางสังคมมีคิของ
  - 4.1 นักเรียนชายในห้องเรียนแบบ RIT และนักเรียนชายในห้องเรียนแบบธรรมดาแตกต่างกัน
  - 4.2 นักเรียนหญิงในห้องเรียนแบบ RIT และนักเรียนหญิงในห้องเรียนแบบธรรมดาแตกต่างกัน
  - 4.3 นักเรียนชายในห้องเรียนแบบ RIT และนักเรียนหญิงในห้องเรียนแบบธรรมดาแตกต่างกัน

4.4 นักเรียนหญิงในห้องเรียนแบบ RIT และนักเรียนชายในห้องเรียนแบบธรรมดาแตกต่างกัน

5. นักเรียนที่มีฐานะทางสังคมมีสูงจะมีลักษณะแตกต่างกับนักเรียนที่มีฐานะทางสังคมมีต่ำ

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือวิจัย 2 แบบคือ
  - 1.1 แบบทดสอบสังคมมิติ ผู้วิจัยใช้แบบทดสอบนี้ในการศึกษาหาการกระจายการเลือกและฐานะทางสังคมมิติของนักเรียนเท่านั้น
  - 1.2 แบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์นี้ในการศึกษาลักษณะของนักเรียนที่มีฐานะทางสังคมมีสูงและต่ำ และความคิดเห็นของนักเรียน
2. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2522 ของห้องเรียนแบบ RIT 68 คน และห้องเรียนแบบธรรมดา 50 คน รวม 118 คน
3. ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพความสัมพันธ์ทางสังคมของนักเรียนโดยไม่คำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจและสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. สร้างเครื่องมือในการวิจัยดังนี้
  - 2.1 สร้างแบบทดสอบสังคมมิติ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพความสัมพันธ์ทางสังคมของนักเรียนในห้องเรียนแบบ RIT และห้องเรียนแบบธรรมดา ینگได้จากข้อมูลในด้านความชอบหรือไม่ชอบกันระหว่างนักเรียนรวม 6 คาบ

2.2 สร้างแบบสัมภาษณ์ ซึ่งมุ่งศึกษากวามคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะของนักเรียนที่มีฐานะทางสังคมมิติสูงและต่ำในห้องเรียนแบบ RIT และห้องเรียนแบบธรรมดา

3. นำแบบทดสอบสังคมมิติ และแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาและปรับปรุงแก้ไข

4. นำแบบทดสอบสังคมมิติ และแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านพุทธนิคม ตำบลหนองนาแซง อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 10 คน ที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากร แล้วนำเครื่องมือมาปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5. คัดเลือกห้องเรียนแบบ RIT และห้องเรียนแบบธรรมดา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ประเภทละ 2 ห้องเรียน โดยใช้เกณฑ์ดังนี้

5.1 สภาพทางภูมิศาสตร์ใกล้เคียงกัน เช่น อยู่ในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนเดียวกัน

5.2 ขนาดของโรงเรียนและห้องเรียนใกล้เคียงกัน

5.3 มาตรฐานทางวิชาการใกล้เคียงกัน

5.4 ครูและนักเรียนในห้องเรียนใช้ภาษาถิ่นเหมือนกัน และครูในห้องเรียนแบบ RIT และห้องเรียนแบบธรรมดา มีความทัดเทียมกันด้านเพศ อายุ วุฒิ และประสบการณ์

6. รวบรวมข้อมูลโดย

6.1 นำแบบทดสอบสังคมมิติฉบับสมบูรณ์ไปใช้กับนักเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากร

6.2 นำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ไปสัมภาษณ์ตัวแทนนักเรียนที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบธรรมดา จำนวนห้องเรียนละ 40 % คือ ห้องเรียนแบบ RIT ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/2 โรงเรียนเมืองใหม่ (ชลอราษฎร์รังสฤษดิ์) จำนวนนักเรียน 16 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนพลร่มอนุสรณ์ จำนวนนักเรียน 11 คน ห้องเรียนแบบธรรมดา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนรัฐศรี จำนวนนักเรียน 10 คน และชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/2

โรงเรียนเทศบาล 3 วัดคลองสายบัว จำนวนนักเรียน 10 คน รวมทั้งหมด 47 คน

7. วิเคราะห์ข้อมูลโดย

7.1 ทาสภาพความสัมพันธ์ทางสังคมของนักเรียน ในห้องเรียนแบบ RIT และห้องเรียนแบบธรรมดา โดยหาค่าการกระจายการเลือกจากแบบทดสอบสังคมมิติของนักเรียนในห้องเรียนแบบ RIT และห้องเรียนแบบธรรมดา โดยใช้สูตรของเคอร์ลิงเกอร์ (Kerlinger) ¹

$$E = \frac{\sum C_{ij}}{n}$$

เมื่อ E = ค่าการกระจายการเลือกของนักเรียนในกลุ่ม

$\sum C_{ij}$ = ผลรวมของการเลือกในกลุ่ม

n = จำนวนนักเรียนในกลุ่ม

7.2 เปรียบเทียบฐานะทางสังคมมิติของนักเรียนในห้องเรียนแบบ RIT และห้องเรียนแบบธรรมดา โดยทดสอบค่าไคสแควร์ฐานะทางสังคมมิติ โดยใช้สูตร ²

$$\chi^2 = \sum \frac{(f_o - f_e)^2}{f_e}$$

7.3 เปรียบเทียบฐานะทางสังคมมิติระหว่าง

7.3.1 นักเรียนชายและนักเรียนหญิงในห้องเรียนแบบ RIT

¹ Fred N. Kerlinger, Foundations of Behavioral Research (New York: Holt, Rinehart & Winston, 1964), p. 559.

²สุภาพ วาดเขียน, วิธีวิจัยเชิงการทดลองทางการศึกษา [ม.ป.ท., ม.ป.ป.], หน้า 224.

7.3.2 นักเรียนชายและนักเรียนหญิงในห้องเรียนแบบธรรมดา โดยการทดสอบค่าไคสแควร์ ฐานะทางสังคมีติ โดยใช้สูตร¹

$$\chi^2 = \sum \frac{(f_o - f_e)^2}{f_e}$$

7.4 เปรียบเทียบฐานะทางสังคมีติระหว่าง

7.4.1 นักเรียนชายในห้องเรียนแบบ RIT และนักเรียนชายในห้องเรียนแบบธรรมดา

7.4.2 นักเรียนหญิงในห้องเรียนแบบ RIT และนักเรียนหญิงในห้องเรียนแบบธรรมดา

7.4.3 นักเรียนชายในห้องเรียนแบบ RIT และนักเรียนหญิงในห้องเรียนแบบธรรมดา

7.4.4 นักเรียนหญิงในห้องเรียนแบบ RIT และนักเรียนชายในห้องเรียนแบบธรรมดา โดยการทดสอบค่าไคสแควร์ ฐานะทางสังคมีติ โดยใช้สูตร²

$$\chi^2 = \sum \frac{(f_o - f_e)^2}{f_e}$$

7.5 หาการอยละของลักษณะของนักเรียนที่มีฐานะทางสังคมีติสูง และค่า และความคิดเห็นของนักเรียนในห้องเรียนแบบ RIT และห้องเรียนแบบธรรมดา โดยเสนอเป็นตารางประกอบคำบรรยาย

ขอตกลง เบืองตน

1. แบบทดสอบสังคมีติที่สร้างขึ้นเป็นแบบทดสอบที่สามารถบอกสภาพความ-

1
Ibid.

2
Ibid.

สัมพันธ์ทางสังคม และฐานะทางสังคมมีต่อนักเรียนได้

2. คำตอบของนักเรียนที่ได้จากการสัมภาษณ์เป็นคำตอบที่เชื่อถือได้
3. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ เป็นตัวแทนของนักเรียนในห้องเรียนแบบ RIT และห้องเรียนแบบธรรมดา

ความจำกัดของการวิจัย

1. การวิจัยเรื่องนี้ไม่ได้ควบคุมตัวแปรทางด้านฐานะทางเศรษฐกิจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งอาจมีอิทธิพลต่อผลการวิจัยครั้งนี้
2. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนค่อนข้างน้อย ทั้งนี้เนื่องจากโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน (Project RIT) มีห้องทดลองน้อย ห้องทดลองที่ใช้สื่อการเรียน และวิธีการเรียนการสอนแบบ RIT ครอบคลุมวิชา และนานที่สุดคือ 1 ปี 7 เดือนนั้น มีเพียง 2 ห้องเรียนเท่านั้น ซึ่งเริ่มทดลองเมื่อปีการศึกษา 2521 พร้อมกับที่ห้องเรียนแบบธรรมดาใช้วิธีการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ส่วนระดับชั้นอื่น ๆ อีกหลายโรงเรียนใช้สื่อการเรียนและวิธีการเรียนการสอนแบบ RIT บางหน่วยวิชาเท่านั้น ไม่พอที่จะเป็นตัวแทนของนักเรียนในห้องเรียนแบบ RIT ได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบสภาพความสัมพันธ์ทางสังคมของนักเรียนในห้องเรียนแบบ RIT และห้องเรียนแบบธรรมดา
2. ได้ทราบว่าการจัดห้องเรียนแบบ RIT และห้องเรียนแบบธรรมดามีส่วนช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ทางสังคมของนักเรียนมากน้อยเพียงใด
3. ได้ทราบว่าวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบใด หรือส่วนใดที่จะช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมของนักเรียน
4. ได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของนักเรียนที่มีฐานะทางสังคมมีสูง ซึ่งจะ

เป็นแนวทางให้ครูได้ส่งเสริมคุณลักษณะ เหล่านั้นในตัวนักเรียน

5. เป็นแนวทางให้ผู้จัดการศึกษาหรือครูได้จัดการเรียนการสอนที่จะช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ทางสังคมของนักเรียน
6. เป็นแนวทางในการวิจัยค่านี้อต่อไป

คำจำกัดความของการวิจัย

1. สภาพความสัมพันธ์ทางสังคมหมายถึง ความชอบหรือไม่ชอบกันระหว่างนักเรียนในห้องเรียนเดียวกัน ในสถานการณ์เรียน เล่น และทำงาน ซึ่งวิเคราะห์ออกมาในรูปของการกระจายการเลือกของนักเรียน ถ้าการกระจายการเลือกสูงแสดงว่า นักเรียนมีสภาพความสัมพันธ์ทางสังคมดี ถ้าการกระจายการเลือกต่ำ แสดงว่า สภาพความสัมพันธ์ทางสังคมไม่ค่อยดี

2. นักเรียนหมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2522 ในโรงเรียนซึ่งอยู่ในเขตตำบลทะเลชุบศร อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ได้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/2 โรงเรียนเมืองใหม่ (ชลธารามบูรรังสรรค์) จำนวน 40 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 /1 โรงเรียนพลรมอนุสรณ์ จำนวน 28 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนชุบศร จำนวน 26 คน และชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 /2 โรงเรียนเทศบาล 3 วัดคลองสายบัว จำนวน 24 คน

3. ห้องเรียนแบบ RIT หมายถึง ห้องเรียนที่ใช้สื่อการเรียน และวิธีการเรียนการสอนของโครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน (Project RIT)

4. ห้องเรียนแบบธรรมดา หมายถึง ห้องเรียนที่จัดการเรียนการสอนตามปกติ

5. การกระจายการเลือก (Expansiveness) หมายถึง ค่าเฉลี่ยของผลรวมของการเลือกในกลุ่ม จากวิธีการทดสอบสังคมนี้¹

1

Fred N. Kerlinger, Foundations of Behavioral Research, p. 559.

6. ฐานะทางสังคม (Sociometric Status) หมายถึง ฐานะของบุคคล โดยถือจำนวนครั้งทั้งหมดที่เพื่อนเลือกเขา จากวิธีการทดสอบสังคมเป็นเกณฑ์¹
7. ผู้ที่มีฐานะทางสังคมสูง หมายถึง ผู้ที่ได้ความถี่จากสังคมที่อยู่ในควอไทล์ที่ 3 (Q_3)
8. ผู้ที่มีฐานะทางสังคมต่ำ หมายถึง ผู้ที่ได้ความถี่จากสังคมอยู่ในควอไทล์ที่ 1 (Q_1)
9. ลักษณะของนักเรียน หมายถึง ลักษณะทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักเรียน

002591

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1

Bruce Shertzer and Shelley C. Stone, Foundamentals of Guidance, 2nd ed. (New York : Houghton Mifflin, 1976), p. 298.